

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Ekspertgruppe om styrket fokus på høj begavelse

Redskab til vurdering af tegn på høj begavelse for elever i 1. klasse

Børne- og Undervisningsministeriet

Indhold

Forord	4
1. Baggrund for tidlig opsporing af elever med høj begavelse	5
1.1 Formål	5
1.2 Baggrund	5
1.3 Målgruppe	6
2. Anvendelse af redskab	7
2.1 Tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale	7
2.2 Tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse	8
2.3 Tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse	9
3. Opmærksomhedspunkter	11
4. Vurdering af tegn på høj begavelse og videre proces	13
4.1 Dialog med forældre til elever, som udviser tegn på høj begavelse	13
4.2 Undervisning af elever, som udviser tegn på høj begavelse	14
4.3 Overvejelse om intelligenstag til elever, som udviser tegn på høj begavelse	14
5. Tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale	16
6. Tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse	20
7. Tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse	22
8. Supplerende noter	24

Forord

Fra skoleåret 2024/2025 skal folkeskoler anvende dette redskab med nationale tjeklister til at screene elever i 1. klasse for tegn på høj begavelse. Redskabet skal anvendes på elever i 1. klasse, som skolerne har en formodning om, har høj begavelse. Anvendelse af redskabet kan udskydes til 2. klassetrin, hvis skolens leder vurderer, at elevens modenhed taler for det.

Redskabet skal understøtte skolars helhedsvurdering af, om elever udviser tegn på høj begavelse. Derved får skoler bedre mulighed for at styrke en tidlig opsporing af de elever, som kan komme til at opleve udfordringer med blandt andet trivsel eller mangel på passende fagligt niveau, som følge af høj begavelse. Denne opsporing skal bidrage til at styrke trivsel og faglig udvikling for alle elever i folkeskolen.

Redskabet er ikke et diagnostisk redskab, og det kan ikke afgøre, om en elev har høj begavelse eller ej. Derimod understøtter redskabet en pædagogisk helhedsvurdering og skal anspore til nysgerrighed og opmærksomhed på, om en elev udviser tegn på høj begavelse.

Redskabet består dels af tre tjeklister, som skal hjælpe det pædagogiske personale til at observere og vurdere, om en elev i 1. klasse udviser tegn på høj begavelse, dels af en vejledning til at anvende tjeklisterne. Desuden beskrives den videre proces, hvis en elev udviser tegn på høj begavelse.

Læsevejledning

1. **Kapitel 1: Baggrund for tidlig opsporing af elever med høj begavelse** præsenterer formålet med og baggrunden for redskabet.
2. **Kapitel 2: Anvendelse af redskab** udfolder den konkrete brug af redskabets tre tjeklister, og der fremgår gode råd til samtale med eleven og elevens forældre.
3. **Kapitel 3: Opmærksomhedspunkter** fremhæver punkter, som skoler skal være opmærksomme på, når redskabet anvendes.
4. **Kapitel 4: Vurdering af tegn på høj begavelse og videre proces** beskriver helhedsvurderingen af, om en elev udviser tegn på høj begavelse samt den videre proces med dialog med forældre, undervisning og eventuel intelligencetest.
5. **Kapitel 5: Tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale** indeholder spørgsmål om kendetegn på høj begavelse til pædagogisk personale.
6. **Kapitel 6: Tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse** indeholder spørgsmål om kendetegn på høj begavelse til forældre og inspiration til dialog med forældre.
7. **Kapitel 7: Tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse** indeholder spørgsmål om kendetegn på høj begavelse til elever og inspiration til elevsamtaler.

1. Baggrund for tidlig opsporing af elever med høj begavelse

1.1 Formål

Det er et nationalt mål for folkeskolen, at skolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan. Det omfatter også elever med høj begavelse. Nogle elever med høj begavelse kan opleve udfordringer med blandt andet trivsel eller mangel på passende fagligt niveau. For at mindske risikoen for, at elever med høj begavelse kommer til at opleve udfordringer, er det vigtigt, at skoler og kommuner har viden om og bliver opmærksomme på elever med høj begavelse. På den måde kan skoler tilrettelægge en hensigtsmæssig undervisning og styrke et inkluderende læringsfællesskab, der også tilgodeser læring og trivsel hos elever med høj begavelse.

Redskab til vurdering af tegn på høj begavelse for elever i 1. klasse har til formål at understøtte en tidlig opsporing af og opmærksomhed på elever, som udviser tegn på høj begavelse, herunder elever, som oplever udfordringer som følge af høj begavelse. Redskabet skal sikre, at skoler tidligt kan igangsætte relevante undervisningsaktiviteter og være særligt opmærksomme på, at også elever med høj begavelse får gode rammer for at udvikle sig svarende til deres behov og forudsætninger. Det skal bidrage til, at risikoen for udfordringer og/eller mistrivsel hos den enkelte elev mindskes.

Redskabet skal understøtte det arbejde, som i forvejen finder sted på skoler med at tilrettelægge undervisning, der udfordrer alle elever og bidrager til at styrke elevernes trivsel og motivation.

1.2 Baggrund

Redskabet er udviklet som led i udmøntning af lov om ændring af lov om folkeskolen, lov om kommunal indsats for unge under 25 år og forskellige andre love (Fremtidigt evaluering- og bedømmelsessystem i folkeskolen m.v.) Loven udmønter [aftalen om det fremtidige evaluering- og bedømmelsessystem i folkeskolen](#) fra oktober 2021. Aftalen har blandt andet til hensigt at sikre en tidlig opsporing og opfølgning i forhold til elever, der oplever udfordringer og at skabe en stærkere evalueringskultur i folkeskolen. Det skal bidrage til, at undervisningen i endnu højere grad end i dag støtter alle elevers faglige og alsidige udvikling, herunder også hos elever med høj begavelse.

Redskabet er udviklet i 2023 af en ekspertgruppe bestående af videnspersoner, praktikere og interessenter på skoleområdet. Ekspertgruppen har desuden givet anbefalinger til en flerårig vejledningsindsats i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet om elever med høj begavelse i folkeskolen. Ekspertgruppen har fået konsultativ bistand og faglig sparring fra en arbejdsgruppe bestående af videnspersoner, repræsentanter fra *Sammen om Skolen*¹ og øvrige interessenter på området. Læs mere om ekspert- og arbejdsgruppens sammensætning, opgaver og kommissorier på [redskab til screening for tegn på høj begavelse for elever i 1. klasse \(uvm.dk\)](#).

¹ Danmarks Lærerforening, KL, Skolelederforeningen, Danske Skoleelever, Skole og Forældre, BUPL og Børne- og Kulturchefforeningen

Der er forskellige tilgange til, hvordan høj begavelse defineres, kendetegnes og forstås. Redskabet er udviklet med udgangspunkt i viden og erfaringer fra ekspert- og arbejdsgruppen og med inspiration fra eksisterende tjeklister og andre redskaber, der er funderet i forskellige teoretiske og forskningsmæssige retninger. Ambitionen er, at redskabet kan understøtte tidlig opsporing af elever med høj begavelse på tværs af forskellige teoretiske afsæt. Børne- og Undervisningsministeriet vil løbende udgive materialer om elever med høj begavelse og inspiration til undervisning. Materialet kan findes på emu.dk.

1.3 Målgruppe

Redskab til vurdering af tegn på høj begavelse for elever i 1. klasse skal anvendes af lærere og pædagoger (herefter *pædagogisk personale*) i indskoling. Redskabet er målrettet det pædagogiske personales observation og vurdering af de elever i 1. klasse, som skolen har en formodning om, har høj begavelse. Anvendelse af redskabet kan udskydes til 2. klassetrin, hvis skolens leder vurderer, at elevens modenhed taler for det.

Redskabet er målrettet elever i 1. og 2. klasse, og derfor vil spørgsmålene i tjeklisterne ikke direkte kunne overføres til elever på andre klassetrin. Redskabet kan dog bidrage til, at skolen bliver opmærksom på, at elever på andre klassetrin også kan udvise tegn på høj begavelse.

Redskabet kan også anvendes af andre skoler² ud over folkeskoler.

² Omfatter fri- og privatskoler mv.

2. Anvendelse af redskab

Hvis skolens leder formoder, at en elev har høj begavelse, skal eleven tilbydes en screening for tegn på høj begavelse på 1. klassetrin. Screeningen skal ske via dette redskab, der indeholder tjeklister med en række spørgsmål og svar til pædagogisk personale, forældre og elever. Tilbudet om screening skal ske i samråd med eleven og elevens forældre.

Redskabet skal anvendes ved behov og på det tidspunkt på skoleåret, som giver mening for den enkelte elev og for det pædagogiske personale.

Redskabet indeholder:

- en tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale
- en tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse
- en tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse.

Det anbefales, at alle tre tjeklister læses, inden redskabet tages i brug, da det er en fordel at have kendskab til indholdet i alle tjeklisterne, inden de anvendes, og da besvarelserne kan kvalificere hinanden. Det pædagogiske personale afgør, hvilken tjekliste der anvendes først.

Hvis en elev og elevens forældre ikke ønsker, at eleven gennemfører screeningen, kan den ikke gennemføres. I den situation må skolens leder vurdere, hvordan elevens undervisningsmæssige behov kan opfyldes ud fra skolens øvrige viden om eleven og inden for rammerne af den almindelige undervisning.

2.1 Tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale

Tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale indeholder 21 spørgsmål om kendetegn på høj begavelse målrettet elever i syv-otte-årsalderen, svarende til 1. og 2. klasse.

Det pædagogiske personale udfylder tjeklisten ved at sætte kryds, hvis der kan svares "ja" på spørgsmålet om et kendetegn i relation til den pågældende elev. For hvert spørgsmål fremgår enkelte, men ikke udtømmende, eksempler på, hvordan kendetegnet kan observeres hos en elev. Det er ikke nødvendigt at kunne svare bekræftende på alle eksempler under hvert spørgsmål for, at der svares "ja" på spørgsmålet.

Kendetegnene i tjeklisten kan komme til udtryk hos alle elever, men vær opmærksom på, at kendetegnene for elever med høj begavelse ofte vil være mere markante og komme til udtryk i meget høj grad.

I tjeklisten fremgår et notefelt for hvert spørgsmål, hvor der kan noteres eksempler, uddybninger og kommentarer i forhold til svaret. Noterne kan være eksempler på, hvordan kendetegnet kan komme til udtryk hos eleven, usikkerhed omkring et kendetegn eller andet, som kan hjælpe til den samlede helhedsvurdering af, om eleven udviser tegn på høj begavelse. Noterne kan være

særligt brugbare ved drøftelse med andet pædagogisk personale på skolen og ved samtaler med eleven selv og elevens forældre.

Høj begavelse kommer til udtryk på forskellige måder

Alle elever er forskellige, og høj begavelse kommer til udtryk på forskellige måder. Sommetider kan det være vanskeligt at få øje på de enkelte kendetegn på høj begavelse. Derfor vil der være situationer, hvor kendetegnene kan observeres klart, og andre situationer hvor kendetegnene ikke vil vise sig så tydeligt. Det er i den forbindelse vigtigt at være nysgerrig på eleven både som individ, som en del af et klassefællesskab og i hjemmet gennem dialog med elevens forældre.

Inddragelse af perspektiver fra andet pædagogisk personale

Der kan med fordel inddrages perspektiver fra andet pædagogisk personale på skolen i arbejdet med tjeklisten. Der kan eksempelvis være tegn på høj begavelse, som fortrinsvis kommer til udtryk i bestemte fag, i fritidsinstitutioner eller fritidslivet, og som kan drøftes med elevens tidligere børnehaveklasseleder, lærere i andre fag eller pædagoger. Disse perspektiver kan bidrage til et mere nuanceret blik på eleven i andre arenaer, hvor tegn på høj begavelse også kan komme til udtryk, og dermed understøtte en bredere helhedsforståelse af eleven.

2.2 Tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse

Elevens forældres perspektiv skal inddrages i observation og vurdering af, om eleven udviser tegn på høj begavelse, da forældre kan give skolen indblik i eleven i andre arenaer end i skolen, og de kender elevens udviklingshistorie før skolealderen. Samtidig skal det generelle samarbejde med elevens forældre ligeledes indgå i observationen og vurderingen af eleven.

Elevens forældre skal inddrages ved brug af *tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse*. Tjeklisten kan udleveres til forældre, som udfylder denne, eller skolen kan indkalde til en samtale med forældre med udgangspunkt i tjeklisten. Tjeklisten indeholder ni spørgsmål, som er målrettet forældre til børn i syv-otte-årsalderen, svarende til 1. og 2. klasse.

Forældre eller det pædagogiske personale udfylder tjeklisten ved at sætte kryds, hvis der kan svares "ja" på spørgsmålet. Under hvert spørgsmål fremgår åbne spørgsmål, som kan bruges i dialogen med forældre. Her får forældrene mulighed for at fortælle om deres oplevelser af barnet. Under hvert spørgsmål fremgår det, hvilket spørgsmål i *tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale*, som der er sammenhæng til, hvilket det pædagogiske personale kan anvende i forbindelse med vurdering af, om eleven udviser tegn på høj begavelse.

Tjeklisten indeholder et notefelt for hvert spørgsmål, hvor der kan noteres eksempler, uddybninger og kommentarer i forhold til svaret. Noterne kan være særligt brugbare ved drøftelse med andet pædagogisk personale på skolen og ved samtaler med eleven selv og elevens forældre.

Gode råd til samtalen med elevens forældre

- Start med at fortælle forældrene, hvorfor I tilbyder, at deres barn screenes for tegn på høj begavelse, og at screeningen indebærer en helhedsvurdering af, om deres barn udviser tegn på høj begavelse.
- Det er en fordel at starte samtalen med at spørge åbent og nysgerrigt ind til barnet generelt. Der kan eksempelvis indledes med følgende spørgsmål:
 - Vil du starte med at fortælle lidt om dit barn?
 - Hvordan oplever du, at dit barn trives – både hjemme og i skolen?
- Hav generelt en nysgerrig og åben tilgang i dialogen med forældrene.
- Spørg gerne ind til eksempler fra barnets førskoleliv og fritid for at få mere viden om barnet i andre arenaer end i skolen.
- Kom gerne med eksempler på, hvordan et givent kendetegn på høj begavelse kan komme til udtryk hos barnet i skolen.
- Formulér gerne spørgsmålene åbent, så de ikke er ledende eller lægger op til, at et svar er rigtigt eller forkert.
- Anerkend, at der er forskel på rammer og betingelser i barnets hjem, skole og fritid, og at det kan påvirke observationen af tegn på høj begavelse.
- Tal med forældrene om, hvordan de kan bidrage til, at barnet oplever at trives og udvikle sig fagligt. Tal med forældrene om, hvordan skolen arbejder med at skabe trivsel og faglig udvikling for barnet.

2.3 Tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse

Elevens eget perspektiv skal inddrages i observation og vurdering af, om eleven udviser tegn på høj begavelse, da viden om elevens interesser og oplevelser kan hjælpe det pædagogiske personales observation af eleven. Samtidig skal den daglige og generelle oplevelse af den pågældende elev ligeledes indgå i observationen og vurderingen af eleven.

Elevens perspektiv skal inddrages ved brug af *tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse*. Tjeklisten indeholder otte spørgsmål, som det pædagogiske personale stiller eleven via en eller flere samtaler. Spørgsmålene er målrettet elever i syv-otte-årsalderen, svarende til 1. og 2. klasse.

Det pædagogiske personale udfylder tjeklisten ved at sætte kryds, hvis der ud fra samtalen med eleven, kan svares "ja" på spørgsmålet. Under hvert spørgsmål fremgår åbne spørgsmål, som kan bruges som inspiration til samtale med eleven. Her får eleven mulighed for at fortælle om sine interesser, læringspræferencer og andet, som kan være et væsentligt bidrag til det samlede billede af eleven. Under hvert spørgsmål fremgår en bemærkning om, hvordan spørgsmålet kan bidrage med viden i forhold til at vurdere, om en elev udviser tegn på høj begavelse, og dermed hvad det pædagogiske personale særligt kan være opmærksom på i samtalen med eleven.

Tjeklisten indeholder et notefelt for hvert spørgsmål, hvor der kan noteres eksempler, uddybninger og kommentarer i forhold til svaret. Noterne kan være særligt brugbare ved drøftelse med andet pædagogisk personale på skolen og ved samtaler med eleven selv og elevens forældre.

Gode råd til samtalen med eleven

- Sørg gerne for, at samtalen gennemføres med pædagogisk personale, som eleven har en tryk relation til.
- Lad gerne samtalen tage udgangspunkt i et eller flere spørgsmål fra tjeklisten til en mere åben dialog. Læs gerne spørgsmål op for eleven, der efterfølgende svarer herpå.
- Lad samtalen foregå over en eller flere omgange afhængigt af situationen og af, hvad der er mest hensigtsmæssigt i forhold til den enkelte elev.
- Formulér gerne spørgsmålene åbent, så de ikke er ledende eller lægger op til, at et svar er rigtigt eller forkert. Vær nysgerrig og spørgende frem for konstaterende.
- Der kan med fordel samles op på elevens svar undervejs, for på den måde at sikre, at elevens svar er forstået korrekt og for at få eleven til at uddybe og sætte flere nuancer på sine svar.
- Undgå, at samtalen bidrager til, at eleven føler sig anderledes eller stigmatiseret.
- Samtalen skal være en del af det arbejde, som det pædagogiske personale i forvejen udfører med eleverne.

3. Opmærksomhedspunkter

Der er en række opmærksomhedspunkter, som er relevante at tage i betragtning, når redskabet anvendes.

Fælles sprog om elever med høj begavelse

Elever med høj begavelse kan opleve at føle sig anderledes end deres klassekammerater, og det er vigtigt, at måden de omtales, ikke bidrager til denne oplevelse. Derfor kan det være relevant, at der på skolen og blandt forældrene etableres en fælles forståelse af, at screening af elever for tegn på høj begavelse handler om at styrke elevernes faglige og sociale trivsel.

Elever der oplever udfordringer som følge af høj begavelse

Ifølge en undersøgelse fra VIVE, kan der være risiko for, at elever med høj begavelse kan udvikle uhensigtsmæssige faglige eller sociale adfærdsmønstre, hvis de eksempelvis ikke mødes med tilstrækkelige faglige udfordringer³. Det betyder, at elever med høj begavelse kan være i risiko for at opleve udfordringer med blandt andet trivsel eller mangel på passende fagligt niveau. Undersøgelsen viser blandt andet, at elever med høj begavelse kan underpræstere i forhold til deres kompetencer og færdigheder for at passe ind i klassefælleskabet, hvilket kan have uhensigtsmæssige konsekvenser for deres motivation for læring og faglige udvikling.

Mistrivsel eller andre udfordringer i skolen kan gøre det sværere at observere tegn på høj begavelse

Udfordringer som følge af høj begavelse kan i nogle tilfælde føre til mistrivsel eller begyndende mistrivsel, og dette kan komme forskelligt til udtryk hos den enkelte elev. Det er vigtigt, at det pædagogiske personale er opmærksom på, at mistrivsel, begyndende mistrivsel eller andre udfordringer i skolen kan gøre det sværere at observere tegn på høj begavelse.

Elever som udviser tegn på mistrivsel, ikke udvikler sig fagligt eller har andre udfordringer som følge af høj begavelse, skal efter gældende regler modtage undervisning, indsatser, støtte eller specialundervisning, som understøtter, at disse elever udvikler sig og mødes i deres behov.

Meddelelsesbogen for de elever, som oplever udfordringer som følge af høj begavelse, skal indeholde informationer om de indsatser og den opfølgning, som skolen har iværksat for at understøtte den enkelte elevs behov, ressourcer og udvikling. Læs mere i [vejledning til udvikling og anvendelse af meddelelsesbogen](#).

Særlige forhold blandt nogle elever

Tegn på høj begavelse kommer til udtryk på forskellige måder. For nogle elever vil kendetegnene på høj begavelse ikke være helt så tydelige som hos andre elever. Det gælder eksempelvis for elever, der har særlige behov som følge af andre årsager som elever med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, specifikke indlæringsvanskeligheder, dysleksi, tosprogede elever. Andre

³ Mehlbye, J., Flarup, L. H., & Iversen, K. (2015). *Indsatser målrettet højt begavede børn faglige udvikling og trivsel*. København: KORA (nu VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).

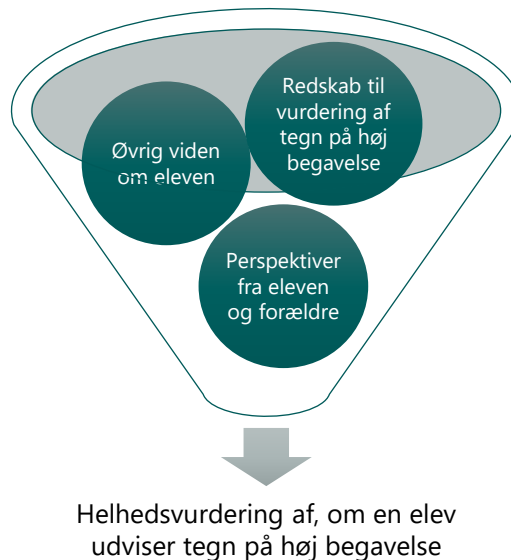
forhold blandt eleverne kan også være elever, der underpræsterer, elever i mistrivsel, elever i udsatte sociale positioner eller andet. Det pædagogiske personale bør derfor have særlig opmærksomhed rettet mod elever, der i forvejen har særlige undervisningsmæssige behov, når de vurderer, om en elev udviser tegn på høj begavelse.

4. Vurdering af tegn på høj begavelse og videre proces

Redskabet skal understøtte skolens helhedsvurdering af, om en elev udviser tegn på høj begavelse.

Jo flere spørgsmål i tjeklisterne, hvor der svares "ja", jo større er sandsynligheden for, at eleven har tegn på høj begavelse. Dertil indgår øvrig viden om eleven og perspektiver fra eleven og elevens forældre som del af helhedsvurderingen.

Redskabet er ikke en valideret test og indeholder derfor ikke en norm for, hvor mange spørgsmål i tjeklisterne, der skal svares "ja" på for, at det kan siges, at eleven udviser tegn på høj begavelse.

Hvis skolen vurderer, at en elev udviser tegn på høj begavelse, skal skolen:

- gå i dialog med elevens forældre
- tage hensyn til elevens tegn på høj begavelse i forhold til tilrettelæggelse af undervisningen efter gældende regler
- overveje om eleven skal have tilbud om en almindelig anerkendt intelligencetest hos kommunen

4.1 Dialog med forældre til elever, som udviser tegn på høj begavelse

I tilfælde hvor skolen vurderer, at en elev udviser tegn på høj begavelse, skal skolen i dialogen med elevens forældre drøfte, hvordan skolen og forældrene bedst kan understøtte, at eleven trives og udvikler sig fagligt.

Forældre og skole kan opleve at være uenige i vurderingen af, hvorvidt en elev udviser tegn på høj begavelse. I sådanne tilfælde er det skolens vurdering, som er afgørende, da det er skolen,

der træffer afgørelse om tilrettelæggelse af undervisningen, og om eleven eventuelt skal tilbydes en almindelig anerkendt intelligenstag. Det er vigtigt, at der etableres et godt og tillidsfuldt skole-hjem-samarbejde, der er med til at skabe gode betingelser for elevens læring og trivsel.

4.2 Undervisning af elever, som udviser tegn på høj begavelse

Redskabet danner sammen med øvrig viden om eleven, som udviser tegn på høj begavelse, og om klassen generelt, grundlag for tilrettelæggelse af undervisningen. Det indebærer blandt andet undervisningsdifferentiering, valg af undervisningsmaterialer, brug af holddannelse mv. på skolen og i kommunen, så der skabes inkluderende og understøttende læringsfællesskaber for alle elever.

Undervisning af elever, som udviser tegn på høj begavelse er omfattet af de gældende regler i folkeskoleloven om undervisning. Det følger blandt andet af folkeskolelovens § 18, stk. 2, at det pædagogiske personale skal sikre, at undervisningen tilrettelægges, så alle elever udvikler sig fagligt og alsidigt, herunder socialt, og trives i skolens faglige og sociale fællesskaber. Det følger desuden af folkeskolelovens § 5, stk. 1, at indholdet i undervisningen vælges og tilrettelægges, så den giver eleverne mulighed for faglig fordybelse, overblik og oplevelse af sammenhænge. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at tilegne sig de enkelte fags erkendelses- og arbejdsformer. I vekselvirkning hermed skal eleverne have mulighed for at anvende og udbygge de tilegnede kundskaber og færdigheder gennem undervisningen i tværgående emner og problemstillinger.

Elever på alle klassetrin, som udviser tegn på høj begavelse skal, ligesom alle andre elever, tilbydes undervisning, der styrker deres læring og trivsel. Det er væsentligt at være opmærksom på, at elever tilegner sig ny viden på forskellige måder, og at elever motiveres og engageres forskelligt. Det gælder også for elever, som udviser tegn på høj begavelse.

Det er væsentligt for elevens udvikling, at det pædagogiske personale, i tilrettelæggelse af undervisningen og andre aktiviteter, løbende følger op på elever med høj begavelses deltagelses- og udviklingsmuligheder samt deres faglige udvikling og trivsel.

Inspiration til undervisning

Børne- og Undervisningsministeriet vil løbende udgive materialer om elever med høj begavelse og inspiration til undervisning. Materialerne kan findes på emu.dk.

4.3 Overvejelse om intelligenstag til elever, som udviser tegn på høj begavelse

Skolen kan vælge at tilbyde en elev, der udviser tegn på høj begavelse, en almindelig anerkendt intelligenstag hos Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) eller tilsvarende faglig funktion i kommunen, hvis det vurderes fagligt eller pædagogisk relevant.

Det er op til skolens leder at vurdere, hvorvidt det er relevant at tilbyde en elev en intelligenstagstest.

En intelligenstagstest kan tilbydes i samråd med eleven og elevens forældre og har til hensigt at af-dække, om eleven har høj begavelse. Det er kommunen, der stiller en intelligenstagstest til rådighed, og som beslutter, hvilken almindelig anerkendt intelligenstagstest, der anvendes.

Skolen kan i dialog med elevens forældre overveje, hvilke formål det vil tjene for den pågældende elev, elevens forældre og skolen, hvis der gennemføres en intelligenstagstest, herunder hvilken supplerende viden testen vil kunne bidrage til i forhold til skolens tilrettelæggelse af undervisningen.

Såfremt en elev gennemfører en intelligenstagstest, er det væsentligt, at skolen anvender viden fra intelligenstagstesten i skolens praksis, og at skolen følger op på, hvordan viden fra testen kan bidrage i forhold til tilrettelæggelse af undervisningen.

5. Tjekliste med tegn på høj begavelse i 1. klasse til pædagogisk personale

Elevens navn og klasse: _____

Gennemførelse (dato og navn på personale): _____

Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af tjeklisten

- Tjeklisten udfyldes af pædagogisk personale om en elev i 1. klasse, hvis skolen har en formodning om, at eleven har høj begavelse.
- Tjeklisten skal understøtte en helhedsvurdering af, om en elev udviser tegn på høj begavelse. Jo flere spørgsmål i tjeklisten, hvor der svares "ja", jo større er sandsynligheden for, at eleven har tegn på høj begavelse. Dertil indgår øvrig viden om eleven og perspektiver fra eleven og forældre.
- Kendetegnene i tjeklisten kan komme til udtryk hos alle elever, men vær opmærksom på, at kendetegnene for elever med høj begavelse ofte vil være mere markante og komme til udtryk i meget høj grad.
- Alle elever er forskellige og høj begavelse kommer til udtryk på forskellige måder. Det er ikke nødvendigt at kunne svare "ja" på alle eksempler under hvert kendetegn for, at der kan svares "ja" på spørgsmålet eller for, at eleven udviser tegn på høj begavelse. Vær opmærksom på, at det kan være sværere at se tegn på høj begavelse, hvis eleven ikke trives, har særlige behov eller oplever udfordringer.

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>1. Lærer eleven meget hurtigt? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • let og ubesværet tilegne sig ny viden og færdigheder • lære nyt fagligt stof umiddelbart med få eller ingen gentagelser • tilegne sig fagligt stof stort set uden instruktion 		
<p>2. Er eleven særdeles dygtig i et eller flere fag? Er eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • meget dygtig på et eller flere fagområder • i stand til at vise stort fagligt overskud • i stand til at overføre viden fra ét fag eller emne til et andet 		
<p>3. Har eleven et stort fagligt overblik? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • hurtigt danne sig et fagligt overblik • se de vigtigste træk ved en opgave eller aktivitet • generalisere og gruppere for at rumme større mængder af indtryk, viden og forståelse 		

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>4. Kan eleven læse komplicerede tekster? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • læse ubesværet • læse tekster med højt lix-tal og mere kompleks og nuanceret indhold • forstå de læste ord og uddrage meningen af det skrevne 		
<p>5. Er eleven meget god til at arbejde med tal? Har eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • stor forståelse for tal og matematiske logikker • nemt ved at automatisere tal, antal og størrelser • nemt ved at foretage vanskelige udregninger i hovedet 		
<p>6. Er eleven god til at tænke logisk? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • reflektere ud fra flere forskellige vinkler • benytte sig af en rationel tankegang • forstå komplekse sammenhænge og genkende mønstre 		
<p>7. Har eleven særdeles stor, bred og dyb viden? Har eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • stor almenviden • bred viden om forskellige ting • kendskab til detaljer på specifikke områder 		
<p>8. Har eleven særdeles god hukommelse? Husker eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • nærmest alt, der høres eller ses • mange konkrete episoder, oplevelser og samtaler, som er sket for længe siden • usædvanlige ting ift. sin alder 		
<p>9. Kan eleven blive dybt interesseret i noget? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • blive helt opslugt af sine interesser • fordybe sig i de mindste detaljer af deres interesseområder • lide at fortælle detaljeret om nye opdagelser eller erkendelser, eleven har gjort 		
<p>10. Er eleven særdeles undersøgende og nysgerrig? Er eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • videbegærlig • spørgende for at forstå bedre • ivrigt observerende 		

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>11. Har eleven et særdeles stort ordforråd? Gør eleven for eksempel brug af</p> <ul style="list-style-type: none"> • avancerede og kreative ord • ord, der klart ligger over aldersniveau • ordspil, rim, remser og lignende 		
<p>12. Er eleven særdeles god til at argumentere? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • tale virkelig godt for sin sag • lide at debattere • udtrykke sin mening om emner på en indsigtsfuld måde 		
<p>13. Kan eleven forstå og anvende ordspil eller ironi? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • finde stor morskab i ordspil • forstå og selv gøre brug af ironi • udvise en avanceret humor 		
<p>14. Har eleven en særdeles god fantasi? Er eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • god til at forestille sig ting • god til at komme på nyskabende idéer til løsninger af udfordringer • i stand til at tænke abstrakt 		
<p>15. Er eleven særdeles god til at udtrykke sig visuelt? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • opbygge og forme materialer med usædvanlige former og mønstre • tegne og male med stor detaljeringsgrad • konstruere byggeteknisk udfordrende figurer 		
<p>16. Har eleven intense følelser? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • opleve følelser meget stærkt – både positive og negative • være følsom og sensitiv • have svært ved at slippe en konflikt 		
<p>17. Har eleven en stærk retfærdighedssans? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • gå meget op i, at regler overholdes – særligt i leg • være optaget af retfærdighed og fairness – også på andres vegne • udvise indsigt i etik 		

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>18. Har eleven en stor social forståelse? Har eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyb forståelse for sociale sammenhænge og konstellationer • stor empati • stor indsigt i andres følelser og behov 		
<p>19. Opsøger eleven i høj grad dialog, der giver intellektuelt modspil? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • søge at deltage i voksensamtaler • foretrække at være sammen med voksne • foretrække ældre børn frem for jævnaldrende 		
<p>20. Skjuler eleven sin dygtighed? Kan eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • præstere under det forventede niveau ift. det vurderede potentiale • begrænse sig selv for at tilpasse sig de andre i fællesskabet • kun deltage i nogle elementer af undervisningen 		
<p>21. Er eleven perfektionistisk? Er eleven for eksempel</p> <ul style="list-style-type: none"> • optaget af, at tingene skal være så korrekte som muligt • sjældent tilfreds med egen indsats og resultater • i stand til at producere noget med stor korrekthed 		

6. Tjekliste med spørgsmål til forældre til børn i 1. klasse

Barnets navn og klasse: _____

Gennemførelse (dato og navn på personale/forældre): _____

Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af tjeklisten

- Tjeklisten udfyldes af pædagogisk personale i forbindelse med en samtale med forældre eller udfyldes af forældre til et barn i 1. klasse, hvis skolen har en formodning om, at barnet har høj begavelse.
- Tjeklisten skal understøtte en helhedsvurdering af, om et barn udviser tegn på høj begavelse. Jo flere spørgsmål i tjeklisten, hvor der svares "ja", jo større er sandsynligheden for, at barnet har tegn på høj begavelse. Dertil indgår øvrig viden om barnet og perspektiver fra barnet og forældre.
- Kendetegnene i tjeklisten kan komme til udtryk hos alle børn, men vær opmærksom på, at kendetegnene for børn med høj begavelse ofte vil være mere markante og komme til udtryk i meget høj grad.
- Såfremt tjeklisten anvendes ved samtale med forældre, kan personalet starte med at spørge åbent ind til barnet generelt. Fx Vil du starte med at fortælle lidt om dit barn? Hvordan oplever du, at dit barn trives?

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>1. Oplever du, at dit barn lærer meget hurtigt?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du eksempler på noget, som dit barn har lært hurtigt, eller som dit barn har kunne tidligere end forventet ift. barnets alder? • Lærte dit barn fx klokken, at læse, eller andet fagligt i en tidlig alder? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 1 og 4 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>2. Oplever du, at dit barn har en særdeles stor, bred og dyb viden?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du eksempler på, at dit barn har stor viden om mange forskellige ting eller specifikke ting i detaljer? • Hvordan oplever du, at dit barn, har det med at lære nye ting? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 1 og 7 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>3. Oplever du, at dit barn har en særdeles god hukommelse?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du eksempler på, at dit barn fx kan huske personer, som han/hun har mødt for mange år siden eller oplevelser, som er sket for mange år siden? • Har du eksempler på, at dit barn kan huske usædvanlige ting ift. sin alder? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 8 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>4. Oplever du, at dit barn er særdeles nysgerigt og kan blive dybt optaget af noget?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan oplever du, at dit barn er meget nysgerrig og videbegærlig? • Oplever du, at dit barn kan blive helt opslugt af interesser og fordybe sig i detaljer? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 9 og 10 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>5. Oplever du, at dit barn har et særdeles stort ordforråd?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du eksempler på, at dit barn bruger avancerede og svære ord? • Oplever du, at dit barn er særdeles god til at argumentere? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 11 og 12 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>6. Oplever du, at dit barn er særdeles god til at udtrykke sig visuelt?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du eksempler på, at dit barn kan tegne med stor detaljegråd eller kan konstruere komplicerede og byggetekniske udfordrende figurer? • Hvordan oplever du dit barn, når han/hun skal fordybe sig i noget? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 9 og 15 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>7. Oplever du, at dit barn har stor social forståelse?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har du eksempler på, at dit barn har en stor forståelse for sociale sammenhænge? • Hvad ser du som dit barns styrker og eventuelle udfordringer i sociale sammenhænge? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 18 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>8. Oplever du, at dit barn i høj grad opsøger dialog, der giver intellektuelt modspil?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvem søger dit barn fællesskab med i fritiden? • Har du oplevet, at dit barn kan have udfordringer med at navigere i det sociale? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 19 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		
<p>9. Oplever du, at dit barn skjuler sin dygtighed?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan oplever du, at dit barn forstår sig selv i forhold til at lære og præstere i skolen? • Har du oplevet, at dit barn har holdt sig selv tilbage i skolen, for at forsøge at passe ind i fællesskabet? <p><i>Spørgsmålet har sammenhæng til spørgsmål 20 i tjeklisten til pædagogisk personale.</i></p>		

7. Tjekliste med spørgsmål til elever i 1. klasse

Elevers navn og klasse: _____

Gennemførelse (dato og navn på personale): _____

Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af tjeklisten

- Tjeklisten udfyldes af pædagogisk personale i forbindelse med samtale med en elev i 1. klasse, hvis skolen har en formodning om, at eleven har høj begavelse.
- Tjeklisten skal understøtte en helhedsvurdering af, om en elev udviser tegn på høj begavelse. Jo flere spørgsmål i tjeklisten, hvor der svares "ja", jo større er sandsynligheden for, at eleven har tegn på høj begavelse. Dertil indgår øvrig viden om eleven og perspektiver fra eleven og forældre.
- Kendetegnene i tjeklisten kan komme til udtryk hos alle elever, men vær opmærksom på, at kendetegnene for elever med høj begavelse ofte vil være mere markante og komme til udtryk i meget høj grad.
- Personalet kan starte med at spørge åbent og nysgerrigt ind til eleven generelt fx Vil du starte med at fortælle lidt om, hvordan du har det – både hjemme og i skolen?

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>1. Er der noget, du interesserer dig meget for i fritiden eller i skolen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan du fortælle lidt om det? • Hvordan finder du ud af mere om det? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at få indblik i, om eleven kan blive dybt interesseret i noget, og om eleven har nogle interesseområder, som ikke er tydelige.</i></p>		
<p>2. Har du nogle fritidsinteresser?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad kan du godt lide at lave, når du har fri fra skole? • Hvem er dine venner i skolen og i fritiden? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at afdække om eleven har særlige fritidsinteresser, som kan bruges aktivt i undervisningen og afdække eventuel social mistrivsel.</i></p>		
<p>3. Kan du huske noget, der skete i børnehaven eller vuggestuen/daglejen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan du huske en god leg fra vuggestuen/daglejen? – Fortæl mig om den. • Kan du huske voksne og børn fra vuggestuen/daglejen? – Fortæl mig om dem. <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at få indblik i om eleven har en god hukommelse og derfor kan der spørges særligt ind til detaljer i elevens fortælling.</i></p>		

Spørgsmål	Sæt X hvis "ja"	Noter
<p>4. Kan du lide at gå i skole?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvad er en god skoledag for dig? Er der tidspunkter, hvor du ikke så godt kan lide at gå i skole? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at forstå, hvad der motiverer eleven i forhold til at gå i skole, samt at få indblik i, hvad der kan være årsager til eventuelle udfordringer med trivsel.</i></p>		
<p>5. Kan du godt lide at lære noget nyt?</p> <ul style="list-style-type: none"> Kan du lide, når vi starter på et nyt emne og hvorfor? Hvilke emner, synes du, er spændende og hvilke er kedelige (for eksempel emner vi har arbejdet med for nyligt)? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at afdække, om eleven kan lide at lære nyt, og om der er fag eller tilgange, som særligt motiverer eleven.</i></p>		
<p>6. Synes du, det er nemt at lære nye ting i skolen eller derhjemme?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvilke(t) fag kan du bedst lide og hvorfor? Kan du bedst lide, når læreren bruger tid på at forklare om et emne for klassen, eller vil du helst hurtigt i gang? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at afklare, om eleven hurtigt tilegner sig ny viden, og om eleven mangler faglige udfordringer i forskellige fag.</i></p>		
<p>7. Kan du bedst lide at arbejde alene med opgaver?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvorfor kan du godt/ikke lide at arbejde selv med opgaver? Hvordan har du det med at arbejde sammen med andre? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at afdække årsagen til, at eleven eventuelt helst vil arbejde alene eller i en gruppe.</i></p>		
<p>8. Er det meget vigtigt for dig, at de andre følger reglerne?</p> <ul style="list-style-type: none"> Er det vigtigt for dig, at der er tydelige regler fx i en leg? Hvornår har du oplevet, at nogle ikke har fulgt reglerne? <p><i>Spørgsmålet kan bidrage til at afdække, om eleven har en stærk retfærdighedssans.</i></p>		

8. Supplerende noter

Kolofon

Redskab til vurdering af tegn på høj begavelse for elever i 1. klasse

Redaktion:

Center for Folkeskole, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Børne- og Undervisningsministeriet

Grafisk tilrettelæggelse og layout:

Børne- og Undervisningsministeriet

ISBN:

87-603-3366-9 (www)

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til stuk.cf@stukuvm.dk

Udgivet af:

Børne- og Undervisningsministeriet, 2024

